

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ

КОНДРАТЕНКО Олег Юрійович,

кандидат історичних наук, доцент,

Інститут міжнародних відносин Національного авіаційного університету

У статті розкрито сутність та способи інформаційного забезпечення вищих органів державної влади України. Зокрема показано роботу спеціальної служби інформаційно-аналітичного забезпечення українських владних структур, а також проаналізовано підвищення ефективності їх діяльності шляхом створення Е-уряду та впровадження системи Е-урядування.

Ключові слова: електронний уряд, електронне урядування, електронна демократія, служба інформаційно-аналітичного забезпечення.

Вивчення даної проблеми здійснюється українськими вченими-політологами, правознавцями та фахівцями з державного управління вже десять років поспіль. Остання постала на порядку денному вітчизняної науки у той час коли вже більшість розвинутих країн світу широко впроваджували у свою управлінську практику інформаційні ресурси й мережі. При всьому названа проблематика так і не стала об'єктом всебічного комплексного дослідження, оскільки лише в окремих, поодиноких працях фахівці намагаються хоч якось науково наблизитися до дослідження основних аспектів інформаційного забезпечення органів державної влади та впровадження системи електронного урядування з метою більш тісного взаємозв'язку влади і суспільства. Такий стан речей пояснюється тим, що дана проблема, як було вже відзначено, постала в українській науці та практичній діяльності порівняно недавно. Тому актуальність та необхідність подальших досліджень у цьому напрямі є беззаперечною.

Серед низки різнопланових досліджень інформаційного забезпечення органів державної влади та електронного урядування, передусім варто виділити розвідки монографічного характеру. Таким прикладом може бути праця О. Голобуцького та О. Шевчука [4], котра практично збігається з назвою проблематики, що розглядається. Автори праці чітко визначили понятійний апарат, а також презентують власне трактування та аналіз таких термінів як «електронний уряд», «електронне урядування», «електронна демократія», «цифрова демократія», «цифровий підпис» тощо. Науковій ваги роботі додає концепція її структури, оскільки дослідники репрезентують електронне урядування у двох рівнозначних площинах, а саме: його місце у забезпеченні й здійсненні державного управління (електронного державного менеджменту) та його обслуговуючу роль в житті кожного громадянина. Розглядаючи проблему, автори доводять невід'ємне значення електронного урядування у формуванні інформаційного суспільства. Крім того, у розвідці окремо виділено приклади та практичні рекомендації щодо впровадження системи електронного урядування, а також окреслено завдання та перспективи її вдосконалення.

Проблема доступу до інформації широкого суспільного загалу розглядається у книзі М. Демкова та М. Фігеля [7]. Автори торкаються питань правового забезпечення інформаційної безпеки при впровадженні системи електронного уряду в Україні та розробляють власну концепцію електронного урядування.

Своє бачення концепції електронного уряду розкриває у одній із публікацій Ю. Ведяшкін [2]. Останній намагається довести необхідність введення системи електронного уряду в Україні, оскільки це питання на його думку як ніколи на часі. Щодо проблем впровадження системи електронного урядування та неготовність суспільства до використання останньої висловився у своїй праці І. Клименко [9]. Низка наукових публікацій стосується проблем інформаційного забезпечення органів державної влади різних рівнів, зокрема стаття Г. Гажієнка [2], В. Кириченка [8], розвідки В. Горового [5, 6] тощо. Роль інформаційної політики у забезпеченні економічного розвитку держави та питання комунікаційної безпеки розкривають статті О. Сосніна [10-12]. Окремо варто виділити правовий аспект електронного забезпечення органів державної влади та суспільства, який досить повно репрезентований у працях В. Цимбалюка [13] та В. Швеця [14]. Тут здебільшого йдеться про концепцію формування інформаційного законодавства України та специфіку інформаційного права як порівняно молодого галузі юридичної науки, при цьому питанню інформаційного забезпечення владних структур приділено значно менше уваги.

Таким чином, короткий огляд наукових праць дає підставу говорити про фрагментарність дослідження даної проблеми, оскільки лише незначна їх кількість більш менш повно та комплексно розкривають сутність інформаційного забезпечення органів державної влади та побудову вітчизняної системи електронного урядування. Виходячи з цього автор статті ставить перед собою *наступні завдання*:

- з'ясувати та розкрити стан інформаційного забезпечення вищих органів державної влади;
- розглянути спроби впровадження системи інформаційного та інформаційно-аналітичного забезпечення вищих органів державної влади;
- довести необхідність впровадження системи електронного урядування в Україні;
- визначити переваги, недоліки та перспективи систем електронного уряду та електронного урядування.

Передусім варто відзначити, що ефективність управлінської діяльності будь-якого органу держави залежить від рівня його комунікативності та інформаційного забезпечення. У зв'язку з цим для оптимізації вирішення проблемних ситуацій, які виникають під час управлінської діяльності, керівникові потрібно володіти значним обсягом інформації про стан справ у країні та світі [3, с. 407]. Тому ще у 1998 р. з метою координації діяльності різних органів та гілок влади в Україні була прийнята «Національна програма інформатизації», котра включала чітку постановку завдань щодо реалізації концепції створення сучасної інформаційної інфраструктури України.

В Україні з метою підвищення ефективності роботи владних структур розпочато створення універсальної інформаційної системи безперервного отримання, аналізу й поширення інформації стосовно політичного, економічного та соціального життя держави. Остання отримала назву системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ).

В цілому концепція створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи передбачає кілька етапів: створення загального інформаційного середовища для взаємного спілкування державних органів; введення електронного документообігу; створення міжвідомчих електронних інформаційних ресурсів; постановка і вирішення аналітичних завдань. Так чи інакше, робота інформаційно-аналітичної системи має спрямовуватися на задоволення всіх запитів державних органів у контексті надання останнім необхідної інформації для прийняття і ухвалення рішень [12, с. 170-172]. На думку ряду фахівців саме інформаційне забезпечення всіх рівнів державного управління визначає сприйняття громадськістю тих чи інших дій влади, рівень координації діяльності центральних і місцевих її органів та адекватність рішень, які приймаються [8, с. 234].

Впровадження СІАЗ потребує вивчення та використання зарубіжного досвіду, оскільки така система створюється в Україні фактично з нуля. Труднощі у створенні цієї системи додає відсутність у державі належної інформаційної інфраструктури та несприятлива економічна ситуація в умовах світової фінансової кризи. Серед відомчих установ, котрі б змогли взяти на себе відповідальність за створення підрозділів СІАЗ є крупні бібліотеки та науково-технічні й інформаційні центри у яких акумулюються документи стосовно всіх сфер діяльності держави. Такі установи повинні перетворитися на центри інформаційно-аналітичного забезпечення органів держави всіх рівнів. Саме тому у якості пілотного проекту базовою установою для забезпечення потрібною інформацією владних структур було обрано Національну бібліотеку України ім. В.І. Вернадського (НБУВ) як головний науково-інформаційний центр держави [5]. З ініціативи її директора академіка НАН О. Онищенка у 1992 р. було створено спеціальний підрозділ, орієнтований на співробітництво з органами держави України. Цей підрозділ після відповідної постанови Президії НАН України від 14 грудня 1995 р. отримав назву служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) та остаточно оформив свою роботу. Для налагодження співробітництва СІАЗ з інформаційними підрозділами Верховної Ради і Кабінету Міністрів України 12 грудня 2005 р. між НАН України та Президією ВР було укладено спеціальний договір.

Головним завданням служби було введення в суспільний обіг через управлінську сферу найбільш необхідних науково-інформаційних матеріалів НБУВ.

Серед основних складових діяльності СІАЗ варто визначити:

- аналіз політичних, соціально-економічних процесів під час ринкових перетворень в Україні;
- аналіз ставлення до громадського життя в Україні державних структур, громадської думки країн СНД та далекого зарубіжжя;
- вивчення державотворчого, законотворчого процесів у зарубіжних країнах і зіставлення їх із законотворчою практикою в Україні;
- узагальнення досвіду роботи інформаційно-аналітичних структур щодо введення в обіг інформації з метою покращення ефективності діяльності органів держави [5].

Необхідність створення такого підрозділу була викликана потребою аналізу досвіду країн з розвинутою демократією та ринковою системою господарювання. Робота СІАЗ здійснюється шляхом добору та аналізу необхідної інформації з подальшою її презентацією як для владних структур так і широкому загалові. На основі періодичних видань СІАЗ готує щоденні анотовані матеріали, орієнтовані на представників влади, огляди ЗМІ, аналітику, що відображає актуальні події в житті України. Такі зведення публікуються у спеціальному бюлетні реферативних матеріалів «Україна: події, факти, коментарі», вихід якого було започатковано у 2001 р. Водночас з метою надання допомоги, підрозділ займається підготовкою аналітичних матеріалів на замовлення щодо важливих питань економічного й політичного розвитку за кордоном, проводить порівняльний аналіз законодавчих актів різних країн із відповідними проектами законодавчих актів України. Значним досягненням СІАЗ є сприяння становленню української держави на міжнародній арені у контексті зміцнення взаємозв'язків з євроатлантичними структурами, зокрема допомога вищим органам влади у підготовці довідкових матеріалів для забезпечення роботи делегацій у різних країнах. За період своєї діяльності СІАЗ надала допомогу українським делегаціям під час візитів до Південної Кореї, Туреччини, Франції, Македонії, Греції, Швеції тощо. Також дана служба сприяла налагодженню зв'язків органів держави з країнами ГУ-АМ у плані співробітництва з їх інформаційними структурами шляхом обміну найбільш важливою інформацією про перебіг подій у державі. Останнім часом активізувалася співпраця СІАЗ із підрозділами МЗС України, спрямована на інформаційне забезпечення низки українських посольств за кордоном. Водночас служба надає допомогу вищим владними структурам у правових консультаціях у відповідності до звернень громадян [5].

Разом з тим, одним із провідних напрямів діяльності СІАЗ є вивчення ситуації в регіонах шляхом аналізу регіональної преси. У зв'язку з цим службою започатковано видання «Вісті з регіонів». Значним попитом у представників законодавчої і виконавчої влади користуються аналітичні матеріали стосовно демократичних перетворень в українському суспільстві, його політичної структуризації, формування виборчих механізмів тощо. Також СІАЗ активно займається аналізом та висвітленням економічної проблематики узагальнюючи погляди експертів з питань функціонування енергетичної галузі, банківської системи, розв'язання важливих економічних проблем, розвитку міжнародного економічного співробітництва. Тривалий час працівники СІАЗ займалися відстеженням в країні процесу впровадження податкового кодексу. Значним досягненням служби є активна розробка і використання електронних інформаційних технологій. Втілення в життя цього задуму здійснено шляхом підготовки електронних періодичних видань з подальшим розміщенням їх на сайтах органів держави. Все це зрештою дозволило прискорити опрацювання значних обсягів інформації, розширити географію використання джерел інформації, прискорити доставку замовникам інформаційно-аналітичної продукції. У зв'язку із запитом часу розширилася тематика аналітичних матеріалів, серед нових періодичних видань служби слід виділити «Політичні партії і громадські об'єднання», «Політичні технології і технології», «Відгук про діяльність владних структур», «Резонанс», «Шляхи реформування української науки» та ін. Завдяки своєму високому професіоналізму служба постійно включається у вирішення масштабних інформаційних завдань загальнодержавного значення та аналізу урядових програм, а також самостійно виконує планові науково-дослідні теми на кшталт «Інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади з вивчення соціально-політичної та економічної ситуації в регіонах України» [6].

При цьому значним недоліком у роботі подібних систем є неузгодженість діяльності інформаційних центрів, що зрештою призводить до розпорошення інформаційних ресурсів, фрагментарності інформації [8, с. 234]. Також досить часто зарубіжні кредити взяті на розвиток інформаційного забезпечення владних структур витрачаються не за призначенням, здебільшого на закупівлю комп'ютерної техніки, старіння якої відбувається досить швидко [8, с. 236]. Водночас одним із основних недоліків роботи інформаційно-аналітичних систем є відсутність загальноприйнятої методології їх функціонування, що часто призводить до втрати часу у прийнятті управлінських рішень. Останнє пов'язано зі значними обсягами інформації з якими доводиться працювати. З метою уникнення негарздів експерти пропонують подальший розвиток аналітичних, ситуаційних та інших центрів, котрі б зосередилися на споживанні, а не на створенні інформації. Вирішення подібних проблем має також відбуватися шляхом зміцнення кадрового та матеріального потенціалу СІАЗ, створення «мозкових центрів» та залучення до опрацювання значних обсягів інформації різних за спеціалізацією інформаційних підрозділів та установ.

Система інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади безпосередньо пов'язана із впровадженням в Україні електронного уряду та електронного урядування (далі Е-уряд; Е-урядування). Під терміном e-government розуміють переважно спосіб організації держави за до-

помогою системи локальних інформаційних мереж [7, с. 94]. Водночас ряд авторів замість «Е-уряду» пропонують говорити про державну мережеву інфраструктуру як інформаційно-комунікаційну систему, що забезпечує оптимальне функціонування всіх гілок і рівнів державної влади [7, с. 93]. Не дивлячись на те, що сьогодні не існує чіткого визначення понять «Е-уряд» та «Е-урядування» переважна їх більшість зводиться до електронного спілкування влади з громадськістю, точніше організації державного управління на основі засобів обробки передачі та розповсюдження інформації з метою надання послуг державних органів всіх гілок влади усім категоріям громадян. Сюди відносяться як мережа Інтернет так і автоматизовані державні служби. Концептуально Е-уряд має слугувати єдиною точкою для одержання громадянами офіційних джерел, інформації й послуг. Звідси випливає необхідність створення загальнонаціональної, багатофункціональної інтегрованої інформаційної системи на базі Інтернету в рамках якої забезпечуватиметься управління країною і взаємодія урядових органів всіх рівнів [7, с. 97]. Однією з умов переходу до Е-уряду є широка інформатизація всіх процесів у діяльності міністерств, відомств, місцевих органів виконавчої влади, причому як внутрішніх, так і зовнішніх [1]. Варто зазначити, що впровадження Е-уряду та урядових порталів в Україні має здійснюватися паралельно з використанням досвіду провідних зарубіжних країн, які досягли в цьому напрямі значних успіхів, зокрема США, Японії, Сінгапуру тощо.

Нинішня організація української влади відрізняється повільністю темпів та недостатністю ресурсів для залучення державних органів до національного сегмента глобальної інформаційної мережі Інтернет. На відміну від провідних країн світу, які внесли зміни в управлінські принципи ще у середині 1980-х рр., Україна значно відстає за темпами впровадження Е-урядування. Загалом, як стверджує І. Клименко, успішне виконання поставлених завдань в умовах інформаційного укладу економіки залежить саме від використання адекватних систем інформаційної підтримки прийняття, реалізації й моніторингу управлінських рішень та надання державних послуг [9, с. 99]. Досі ведуться дискусії щодо доцільності негайного впровадження Е-урядування. Утім переважна більшість експертів сходиться в тому, що впровадження електронних технологій сприятиме підвищенню ролі й авторитетності державних інституцій в українському суспільстві [1]. Керівники державних органів мають дбати про їх відкритість для всього суспільства та сприяти своєчасному інформуванню громадськості про діяльність очолюваних ними відомств. Все це слугуватиме подальшому розвитку вітчизняних демократичних надбань та іміджу інституцій, які представляють державу.

Концепція Е-урядування передбачає створення електронної управлінської системи як на центральному (загальнодержавному) так і регіональному та місцевому рівнях [4, с. 36]. Е-уряд як концепція здійснення управління державою є елементом масштабних перетворень в інформаційному суспільстві. Зокрема останній має бути єдиною точкою доступу до одержання офіційних джерел, інформації й послуг, що дозволить громадянам різко знизити затрати часу на виконання стандартних операцій. З метою забезпечення довіри громадян до держави Е-урядування має супроводжуватися демократичністю, відкритістю та прозорістю, забезпечувати діалог держави з громадянами й громадськими інституціями. Зокрема сьогодні є велика необхідність впровадження повноцінного урядового порталу із широким доступом. На порталі планується розміщення найбільш повної інформації про перших осіб держави, організаційну структуру урядових та відомчих інституцій, про політичні партії, їх керівний склад, офіційні документи й рішення адміністративних органів. На часі впровадження електронної соціальної служби, системи електронного документообігу та інших Е-комунікацій. На порталах обласних, районних чи міських адміністрацій планується розміщення інформації про територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці: сучасна територія й історія регіону, адміністративно-територіальний лад, міста регіону; загальний огляд економіки, комунікацій, транспортної інфраструктури тощо [4, с. 36]. Тож урядовий ресурс має характеризувати: інформативність; наявність внутрішньої пошукової машини; функціональність; дружність інтерфейсу; наявність онлайн-сервісу; наявність пошти; рівень дизайну; наявність функцій для обслуговування користувачів з фізичними обмеженнями; наявність інтернет-адреси інших державних служб; наявність текстів прийнятих документів; наявність довідкових і допоміжних ресурсів для заповнення форм, оформлення заявок і т. д. [4, с. 37].

За словами О. Голобуцького державне управління здійснюється за допомогою правил і директив. Для Е-уряду характерне управління з наголосом на організаційну культуру й цінності. Як один з компонентів інформаційного суспільства Е-уряд переносить акцент з фінансових і матеріальних ресурсів на людські ресурси [4, с. 10]. Система Е-урядування передбачає надання управлінських послуг як звичайним громадянам так і представникам бізнесу, зокрема електронний обмін даними між урядом і громадянами, здійснення на сайті уряду (після появи відповідних нормативно-правових актів) платежів за послуги за допомогою кредитних карт, подання документів до ВУЗів, реєстрація актів громад-

ського стану, реєстрація автотранспорту, заповнення електронних бланків задля спрощення сплати податків, реєстрація підприємств, соціальні відрахування роботодавців тощо. Виходячи з цього можемо констатувати, що система Е-уряду спрямована на досягнення трьох основних цілей щодо вирішення важливих політичних, економічних і соціальних завдань держави [7, с. 94]:

- економічний розвиток (полегшення процедур, пов'язаних з виробництвом і торгівлею та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку) - сегмент «уряд - бізнесу» (G2B);

- підвищення ефективності роботи управлінського апарату (збір податків, закони і регулювання, реєстрація інформації, пошта) - сегмент «уряд - уряду» (G2G);

- якість життя громадян (вдосконалення системи соціальних послуг, системи охорони здоров'я, надійніше забезпечення безпеки, збільшення можливостей для освіти, забезпечення ефективнішого захисту довкілля) - сегмент «уряд - громадянинові» (G2C) [4, с. 12; 7, с. 96].

Разом з тим, впровадження системи Е-уряду передбачає надання адміністративних послуг органами державної влади і місцевого самоврядування через інформаційні технології (ІТ).

Зрештою Е-урядування це не просто використання комп'ютерних технологій в управлінні державою, а багаторівнева форма забезпечення діалогу влади із суспільством з метою зміцнення інститутів демократії. Досить влучно пише з цього приводу О. Соснін: «інформація і статистика формалізують відносини між людьми і державою» [11, с. 186]. Однією з головних цілей Е-урядування є впровадження електронного документообігу та автоматизація роботи з документами задля полегшення спілкування влади з громадськістю та полегшення управління державою в цілому. Такі заходи дозволяють удосконалити систему державного управління, а саме: підвищити ефективність діяльності держави та покращити якість державних послуг, зменшити бюрократичні зволікання, прискорити прийняття нагальних рішень та їх втілення, підвищити швидкість обслуговування громадян, оптимізувати контакт держслужбовців з громадянами тощо [4, с. 4-5]. Водночас система Е-урядування покликана стати знаряддям у боротьбі з корупцією, створити умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшити інвестиційний клімат та сприяти зростанню економіки [2].

Серед основних функцій Е-уряду сьогодні виділяють: організацію інформаційних комунікацій між суб'єктами державної влади всіх рівнів та створення централізованих баз даних документообігу; надання повного спектру інформаційних послуг державними органами всім категоріям громадян за допомогою електронних засобів; створення і розвиток електронного ринку товарів і послуг в інтересах забезпечення держзамовлень з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку; впровадження електронної демократії як форми забезпечення прозорості взаємовідносин громадянин-суспільство у контексті надання громадськості можливостей обговорення і обміну думками з питань управління і розвитку, опосередковано впливаючи таким чином на формування і прийняття рішень на всіх рівнях державної влади [4, с. 30]; підвищення якості життя суспільства за рахунок вдосконалення системи соціальних послуг [9, с. 99]. Утім реалізація цих функцій буде неможливою без нагальної підтримки подальшого впровадження та розвитку телекомунікацій, здебільшого мережі Інтернет, а також мобільного зв'язку, цифрового телебачення. Водночас для успішного функціонування Е-уряду необхідно кілька умов: по-перше, належна фінансова підтримка з державного та місцевих бюджетів, по-друге, використання передових технологій для забезпечення роботи урядових порталів, по-третє, професійна і психологічно-соціальна адаптація держслужбовців до роботи в інформаційній системі «Е-уряд».

Оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється шляхом:

- розміщення і періодичного оновлення міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади інформації відповідно до вимог цього Порядку на власних веб-сайтах;

- створення Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України, призначеного для інтеграції веб-сайтів органів виконавчої влади та розміщення інформаційних ресурсів відповідно до потреб громадян [7, с. 94].

Все ж таки за нинішніх умов в Україні перехід до повноцінного інформаційного суспільства відбувається досить повільно і складно. Прикладом є надто повільна комп'ютеризація урядових і відомчих установ не говорячи вже про органи управління на місцях – районні й селищні ради, а також обмеженість доступу громадян України до мережі Інтернет. Водночас низка вітчизняних урядових закладів досі не мають власних Web-сайтів, або в кращому разі забезпечують лише доступ до інформації не пропонуючи участь в обговореннях чи дискусіях, не дозволяють завантажувати форми звернення за послугами. Також досить відчутним залишається брак кваліфікованих фахівців зі створення і обслуговування Web-сайтів за відсутності уніфікації і стандартизації останніх. На думку аналітиків

повноцінне впровадження та функціонування Е-уряду в державі можливе лише тоді коли повноцінний вихід до глобальної мережі матиме 60% її населення. Утім серед населення України сьогодні зафіксовано в середньому трохи більше 20% постійних користувачів Інтернетом.

31 липня 2000 р. Президент України видав Указ «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні». Відповідно до даного Указу основними завданнями сьогодні є забезпечення підтримки розвитку інфраструктури надання інформаційних послуг через мережу Інтернет та розвиток і впровадження сучасних комп'ютерних інформаційних технологій у системі державного управління [7, с. 117-118].

Тут слід здійснити невеликий історичний екскурс щодо вирішення проблеми інформаційного забезпечення органів держави через Інтернет-мережу та оприлюднення результатів їх діяльності з використанням ІТ-технологій. Так, 27 грудня 2001 р. Було завершено роботу з впровадження комп'ютерної мережі Будинку Уряду України. Під час реалізації проекту було використано досвід розробки та обладнання провідних світових компаній у сфері виробництва спеціального телекомунікаційного обладнання – Nortel Networks (Канада) та Reichle&De-Massari (Швейцарія). В результаті можливість одночасної роботи в локальних мережах Будинку Уряду отримали до 4 тис. користувачів. Разом із впровадженням нової мережі було створено систему електронного документообігу та автоматизацію контролю над виконанням доручень Президента та Прем'єр-міністра [4, с. 26]. Такі заходи активно сприяють систематизації роботи Уряду та робить його роботу більш прозорою.

4 січня 2002 р. Кабінет Міністрів прийняв постанову «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади». Відповідно до зазначеної постанови оприлюднення інформації про діяльність органів виконавчої влади в мережі Інтернет здійснюється з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються у державі [7, с. 119]. Крім того, постанова передбачає впровадження обов'язкового розміщення центральними та місцевими органами виконавчої влади інформації на власних сайтах, встановлення вимог щодо її структури та обсягів, а також створення єдиного порталу Кабінету Міністрів України, призначеного для інтеграції сайтів органів виконавчої влади та розміщення інформаційних ресурсів відповідно до потреб громадян [4, с. 34-35].

Діяльність Е-уряду як і будь-якого інституту має регламентуватися законодавством, зокрема порядок підключення користувачів, порядок взаємодії Е-уряду і користувачів, характер і статус інформації в інформаційній базі системи, відповідальність сторін з питань надання і використання інформації, а також правовий статус документів [9, с. 100]. Кілька кроків було зроблено у цьому напрямі 22 травня 2003 р., коли Верховна Рада прийняла два важливі закони у сфері організації і функціонуванні електронного документообігу - це Закон України «Про електронні документи і електронний документообіг» та Закон України «Про електронний цифровий підпис» (обидва закони набрали чинності з 1 січня 2004 року). Законами встановлюються основні організаційно-правові засади електронного документообігу, використання електронних документів, визначається правовий статус електронного цифрового підпису та регулюються відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису [7, с. 116]. Утім, як вважає О. Соснін, наявність електронного підпису не сприяє автоматичному перетворенню електронного файлу в документ, оскільки останньому необхідно присвоїти вхідний та вихідний номер як це прийнято у звичайному (паперовому) документообігу [10, с. 175]. Попри певні труднощі використання електронного документообігу все ж дозволяє мінімізувати витрати часу та вартість обробки документа.

При всьому варто виділити ряд недоліків у роботі Е-уряду. Перший і основний на нашу думку полягає в тому, що значна кількість чиновників та держслужбовців досі не відповідає фаховим вимогам щодо використання у своїй повсякденній роботі ІТ-технологій, а тому не в змозі адекватно оцінити сенс запровадження інформаційних процесів та ІТ-перетворень. Прикладом цьому є використання комп'ютера держслужбовцями здебільшого у якості друкарської машинки та засобу для перегляду новин. Низьким є також і рівень інформаційної освіти населення. У результаті цього заперечується сам принцип впровадження Е-уряду. В Україні присутність ІТ-кампаній сьогодні залишається ще досить низькою, а тому автоматично унеможливується їх просування на вітчизняний ринок. Останнє пояснюється низькою інвестиційною привабливістю країни, штучним управлінням процесів приватизації, недосконалістю законодавчої бази тощо. При цьому визнано, що вітчизняні фахівці з ІТ-технологій є одними з кращих у світі, а їх продукт є значно дешевшим порівняно із західними аналогами. Тому головну роль у створенні Е-уряду на думку багатьох експертів має відігравати держава [4, с. 7]. Е-урядування використовують практично всі гілки державної влади України, утім досить го-

строю залишається проблема Е-урядування на місцях за умов відсутності інформаційної інфраструктури у районних та селищних радах, обмеженість фінансових можливостей Державного комітету зв'язку й інформатизації України. До цього додається брак коштів для проведення наукових розробок у сфері ІТ-технологій та втілення програми інформатизації, що зрештою унеможливило повноцінне впровадження Е-уряду.

З метою вирішення цих проблем Е-уряд у своїй діяльності повинен трансформувати не лише стосунки громадян і владних структур, але й стосунки всередині уряду – між окремими його гілками, рівнями, підрозділами. Причому зміні має підлягати не лише мережева інфраструктура виконавчої влади, але в цілому вся інфраструктура державної влади й управління. Тож з цієї точки зору Е-уряд точніше буде назвати електронною державою, електронним державним апаратом, електронною інфраструктурою держави, державою інформаційного суспільства [4, с. 21]. Громада у електронному режимі повинна бути забезпечена правом особистого звернення до органів влади. Також на часі є створення анкетної бази даних усіх громадян України та створення системи онлайн-голосування як альтернативної традиційним формам суспільного волевиявлення з метою підвищення ролі виборців в управлінні державою та активного виявлення соціальної позиції. Основою для цифрових перетворень є готовність громадян використати можливість інформаційних технологій у своєму повсякденному житті, яка залишається ще досить низькою. Важливим моментом є також інформатизація всіх процесів у органах державної влади всіх рівнів (інформатизація міжвідомчих взаємин, створення комп'ютерних систем, здатних підтримувати всі функції взаємодії цих органів із населенням і бізнесовими структурами) [4, с. 21]. Профільні комітети, урядові структури, науково-дослідні установи та громадські ініціативи мають створити цілісну концепцію, що враховуватиме всі особливості вітчизняної економіки, політики, можливості наявної владної інфраструктури [4, с. 29].

Висновки

Таким чином, повноцінне функціонування органів державної влади сьогодні є неможливим без належного їх інформаційного забезпечення. У зв'язку з цим законодавчо вирішено було створити систему інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ). Основним завданням цієї системи є надання владним структурам найбільш необхідної інформації для оптимізації прийняття управлінських рішень. Задля полегшення діалогу влади з суспільством, поглиблення демократичних процесів, а також підвищення ефективності діяльності владних структур, постала необхідність прискореного створення системи Е-ряду та Е-урядування. Останнє є одним із вирішальних кроків до побудови демократичної держави та інформаційного суспільства у класичному розумінні цього слова.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов О. Електронний уряд в Україні? Буде! Коли? / Баранов О. // Дзеркало тижня. – 2002. – 5-18 січня.
2. Ведяшкін Ю. Електронний уряд / Ведяшкін Ю. // Дзеркало тижня. – 2005. – 15-21 січня.
3. Гажієнко Г. Деякі аспекти інформаційного забезпечення органів державної влади (на обласному рівні) / Г. Гажієнко // Збірник наукових праць УАДУ при Президентіві України. – 1998. – Вип. 1. – С. 406-412.
4. Голобуцький О.П. Електронний уряд / О.П. Голобуцький, О.Б. Шевчук / Інститут інформаційного суспільства. – К.: ЗАТ «Атлант UMS», 2002. – 173 с.
5. Горовий В., Нечай М. СІАЗ: обслуговування владних структур / Горовий В., Нечай М. // www.niss.gov.ua/Table/Ostrog/003.htm
6. Горовий В.М. Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1992-2006): етапи становлення / Горовий В.М. // www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU-1-6-2006/05.pdf
7. Доступ до інформації та електронне урядування / Центр політико-правових реформ / Авт. упорядники М.С. Демкова, М.В. Фігель. – К.: Факт, 2004. – 343 с.
8. Кириченко В.М. Інформаційне забезпечення державного управління в Україні / В.М. Кириченко // Збірник наукових праць УАДУ при Президентіві України. – 2003. – Вип. 1. – С. 233-238.
9. Клименко И.В. Проблемы внедрения информационной системы «электронное правительство» в государственном управлении / И. В. Клименко, Г. С. Литейное // Збірник наукових праць УАДУ при Президентіві України. – 2003. – Вип. 1. – С. 98-105.
10. Соснін О.В. Проблеми розвитку комунікацій у контексті безпеки / О.В. Соснін, О.В. Корнейко, І.М. Шестак // Стратегічна панорама. – 2009. – № 1. – С. 172-178.
11. Соснін О.В. Інформаційна політика України: проблеми розбудови / О.В. Соснін // Стратегічна панорама. – 2005. – № 3. – С. 186-192.
12. Соснін О.В. Місце інформаційної діяльності в інноваційній моделі розвитку економіки України / О.В. Соснін // Стратегічна панорама – 2004. – № 1. – С. 170-176.
13. Цимбалюк В.С. Інформаційне право: Навчально-методичний комплекс / Цимбалюк В.С., Гавловський В.Д. – К.: Інститут економіки, управління та господарського права. – 1999. – 183 с.

14. Швець М.Я. Основи інформаційного права та концепція формування системи інформаційного законодавства України / М.Я. Швець, Р.А. Калюжний, В.Д. Павловський В.Д. // Наукові записки НАУКМА. – 2001. – Т. 19. – Ч. I: Спеціальний випуск. – С. 168-172.

Кондратенко О. Ю. Информационное обеспечение высших органов власти Украины и электронное управление / Институт международных отношений Национального авиационного университета.

В статье раскрыто сущность и способы информационного обеспечения высших органов государственной власти Украины. Здесь в частности показано работу специальной службы информационно-аналитического обеспечения украинских структур власти, а также повышения эффективности их деятельности путем создания E-правительства и внедрения системы E-управление.

Ключевые слова: электронное правительство, электронное управление, электронная демократия, служба информационно-аналитического обеспечения.

Kondratenko O. Informative providing of higher organs of power of Ukraine and electronic management / Institute of International Relations National Aviation University.

The article explores the nature and methods of information support of the authorities of Ukraine. Particular it shows the functioning of the special information and analysis service of Ukrainian authorities, and analyzes the effectiveness increases of it performance through the creation of an e-government and implementation of an e-governance.

Key words: E-government, e-governance, e-democracy, information and analytical support service.